

กรมควบคุมมลพิษ
POLLUTION CONTROL DEPARTMENT

คู่มือปฏิบัติงาน (Work Manual)

การจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี

ส่วนติดตามและประเมินผล

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมควบคุมมลพิษ

มีนาคม ๒๕๖๔

คำนำ

การจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ดำเนินงานตามความในมาตรา ๕๓ (๙) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดให้จัดทำรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์มลพิษเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปีละหนึ่งครั้ง เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ

กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมควบคุมมลพิษ ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี ได้ทบทวนและปรับปรุงกระบวนการทำงานในการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย เพื่อเป็นคู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบนำไปใช้ในการดำเนินงาน และควบคุมขั้นตอนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถผลิตรายงานได้รวดเร็ว เผยแพร่ข้อมูลให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทันต่อห้วงเวลา รวมทั้งสามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป

๕

(นางสาวชมพูนุท โลหิตานนท์)

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

กรมควบคุมมลพิษ

คู่มือปฏิบัติงาน

การจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี

๑. วัตถุประสงค์

คู่มือปฏิบัติงานการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี จัดทำขึ้นเพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยและจัดทำรายงานฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้เข้าใจวัตถุประสงค์และขั้นตอนของการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย กระบวนการในการรวบรวม วิเคราะห์ และจัดทำข้อมูลสถานการณ์ ปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการจัดการปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น รวมทั้งขั้นตอน วิธีการ และช่องทางการเผยแพร่รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยต่อสาธารณชน เพื่อให้รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยไปใช้ประโยชน์ได้ทันเวลาและทันต่อสถานการณ์

๒. ขอบเขต

คู่มือปฏิบัติงานเล่มนี้ครอบคลุมการดำเนินงานตั้งแต่การยกร่างกรอบการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และประมวลสถานการณ์มลพิษด้านอากาศ เสียง แหลงน้ำผิวดิน น้ำทะเลชายฝั่ง น้ำบาดาล ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตราย สารอันตราย อุบัติภัยฉุกเฉิน เรื่องร้องเรียน และการบริหารจัดการมลพิษในรอบปี ภายใต้การดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กลไกคณะทำงานจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ซึ่งจะนำเสนอคณะกรรมการควบคุมมลพิษเพื่อพิจารณาและนำเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อทราบ ตามมาตรา ๕๓ (๙) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่กำหนดให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดทำรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์มลพิษเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปีละหนึ่งครั้ง รวมทั้งการจัดจ้างออกแบบ และเผยแพร่รายงานฯ ให้สาธารณชนรับทราบ

๓. คำจำกัดความ

รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี เป็นรายงานทางวิชาการที่แสดงข้อมูลการติดตามตรวจสอบ และแนวโน้มสถานการณ์มลพิษในรอบปี (เป็นการรายงานตามรอบปีปฏิทิน) โดยนำหลักการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสถานการณ์มลพิษ (DPSIR : D คือ แรงขับเคลื่อน P คือ แรงกดดัน S คือ สถานการณ์ I คือ ผลกระทบ R คือ การตอบสนอง) ประเด็นปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ เสียง น้ำ ขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตราย และสารอันตราย สาเหตุ แนวทาง การแก้ไขปัญหา การบริหารจัดการมลพิษ และข้อเสนอการจัดการมลพิษในอนาคต

๔. หน้าที่ความรับผิดชอบ

- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

คณะกรรมการควบคุมมลพิษ มีหน้าที่จัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติปีละหนึ่งครั้ง ตามมาตรา ๕๓ (๙)

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๑
 - กรมควบคุมมลพิษ มีหน้าที่และอำนาจติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลคุณภาพสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษ
 - กองยุทธศาสตร์และแผนงาน มีหน้าที่และอำนาจจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศ
- คำสั่งกรมควบคุมมลพิษ ที่ ๓๖๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๓ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย
 - คณะกรรมการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย มีหน้าที่จัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอคณะกรรมการควบคุมมลพิษพิจารณา สนับสนุนข้อมูลและเอกสารประกอบการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนข้อมูลและเอกสารประกอบการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี

๕. ข้อกำหนดที่สำคัญและตัวชี้วัดกระบวนการ

- **ข้อกำหนดที่สำคัญ**

รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี จะแสดงข้อมูลสถานการณ์ ปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางการจัดการมลพิษที่เกิดขึ้นในรอบปี การบริหารจัดการมลพิษ ข้อเสนอการจัดการมลพิษในอนาคต และการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสถานการณ์มลพิษ (DPSIR) เพื่อ

 - ให้องค์กรที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ประกอบการวางแผน จัดทำนโยบายและดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษของประเทศไทย
 - สร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหามลพิษของประเทศไทย
- **ตัวชี้วัดกระบวนการ**
 ๑. แผนการดำเนินงาน (Work Plan) การจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปีแล้วเสร็จ ภายในเวลาที่กำหนด
 ๒. ร่างรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยฯ แล้วเสร็จ ภายในเวลาที่กำหนด
 ๓. ออกแบบเล่มรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยฯ แล้วเสร็จ ภายในเวลาที่กำหนด
 ๔. เผยแพร่รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยฯ แล้วเสร็จ ภายในเวลาที่กำหนด

๖. ผังกระบวนการ (Work Flow)

ลำดับ	กระบวนการ	รายละเอียดกระบวนการ	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้สนับสนุน	ช่วงเวลาดำเนินการ
๑	กำหนดแผนการดำเนินงาน การจัดทำรายงานสถานการณ์ มลพิษประจำปีของประเทศไทย	จัดทำแผนการดำเนินงานการจัดทำ รายงานสถานการณ์มลพิษฯ	กยผ.	-	ตุลาคม
๒	ประชุมคณะทำงานจัดทำ รายงานสถานการณ์มลพิษ ของประเทศไทย ครั้งที่ ๑	จัดประชุมหารือคณะทำงานฯ เพื่อพิจารณาหัวข้อเนื้อหาหลัก ของรายงานสถานการณ์มลพิษฯ	กยผ.	หน่วยงาน ภายในและ ภายนอก คพ.	พฤศจิกายน
๓	ประสานหน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	หน่วยงานเจ้าของข้อมูลจัดทำ เนื้อหาประกอบการจัดทำรายงาน สถานการณ์มลพิษฯ และจัดส่งให้ฝ่ายเลขานุการฯ	กยผ.	คณะทำงานฯ/ หน่วยงาน เจ้าของข้อมูล	พฤศจิกายน- ธันวาคม
๔	จัดแถลงข่าว	จัดแถลงข่าวสถานการณ์มลพิษฯ	กยผ.	สลก.	มกราคม
๕	จัดทำเนื้อหาารายงาน สถานการณ์มลพิษฯ	จัดทำเนื้อหาร่างรายงาน สถานการณ์มลพิษฯ	กยผ.	กอง/ศูนย์	ธันวาคม- มกราคม
๖	ประชุมคณะทำงานฯ ครั้งที่ ๒	จัดประชุมหารือคณะทำงานฯ เพื่อพิจารณาเนื้อหาของ รายงานสถานการณ์มลพิษฯ	กยผ.	หน่วยงาน ภายในและ ภายนอก คพ.	มกราคม
๗	ปรับปรุงเนื้อหาารายงาน สถานการณ์มลพิษฯ ตามความเห็นคณะทำงานฯ	ปรับแก้ไขเนื้อหาในเล่มร่างรายงาน สถานการณ์มลพิษฯ ตามความเห็น ของคณะทำงานฯ	กยผ.	กอง/ศูนย์	มกราคม- กุมภาพันธ์

ลำดับ	กระบวนการ	รายละเอียดกระบวนการ	ผู้รับผิดชอบหลัก	ผู้สนับสนุน	ช่วงเวลาดำเนินการ
๘	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> รับฟังความคิดเห็นต่อเล่ม รายงานสถานการณ์มลพิษฯ </div>	- แจกเวียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ความคิดเห็น - เปิดรับฟังความคิดเห็นต่อเล่มรายงาน สถานการณ์มลพิษฯ ในรูปแบบ แบบสอบถามออนไลน์/ออฟไลน์ ผ่าน โซเชียลมีเดีย - ปรับปรุงเนื้อหาตามความเห็นของ การรับฟังความคิดเห็น	กยผ.	หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ภายใน/ ภายนอก คพ.	มีนาคม
๙	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> เสนอคณะกรรมการ ควบคุมมลพิษ </div>	เสนอวาระรายงานสถานการณ์มลพิษฯ ต่อคณะกรรมการควบคุมมลพิษ	กยผ.	-	มีนาคม
๑๐	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> ปรับปรุงเนื้อหา รายงานสถานการณ์มลพิษฯ ตามความเห็น คณะกรรมการ ควบคุมมลพิษ </div>	ปรับปรุง/แก้ไข/เพิ่มเติม เนื้อหา ในรายงานสถานการณ์มลพิษฯ ตามความเห็นคณะกรรมการ ควบคุมมลพิษ	กยผ.	กอง/ศูนย์	เมษายน
๑๑	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> เสนอคณะกรรมการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ </div>	เสนอวาระรายงานสถานการณ์มลพิษฯ ต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ	กยผ.	-	เมษายน
๑๒	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> จัดจ้างออกแบบเล่ม รายงานสถานการณ์มลพิษฯ </div>	จัดจ้างออกแบบเล่ม รายงานสถานการณ์มลพิษฯ ตามระเบียบพัสดุ	กยผ.	-	เมษายน- สิงหาคม
๑๓	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> เผยแพร่ </div>	เผยแพร่รายงานฯ ให้กับผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	กยผ.	-	กันยายน
๑๔	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; text-align: center;"> สอบถามความพึงพอใจของ ผู้รับบริการ </div>	- สอบถามความพึงพอใจของผู้รับบริการ ในรูปแบบออนไลน์/ออฟไลน์ ผ่าน ไปรษณีย์ และโซเชียลมีเดีย - นำผลความพึงพอใจมาใช้ประกอบ การปรับปรุงการจัดทำรายงานสถานการณ์ มลพิษฯ ฉบับต่อไป	กยผ.	-	กันยายน

หมายเหตุ : การดำเนินงานจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี อาจมีการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและระยะเวลา
การดำเนินงานตามนโยบายผู้บริหารและความเหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละปี

๗. การปรับปรุงกระบวนการเพื่อเพิ่มคุณภาพการให้บริการรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปี

ชื่อกระบวนการ : การปรับปรุงองค์ประกอบของคณะทำงานฯ

คำอธิบาย : จัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย โดยปรับปรุงองค์ประกอบของคณะทำงานฯ ให้เหมาะสม โดยเพิ่มผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคร่วมเป็นคณะทำงาน เพื่อสนับสนุนข้อมูลรายงานสถานการณ์มลพิษในระดับภูมิภาค รวมทั้งการเพิ่มเติมข้อมูลการจัดการปัญหามลพิษในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ คณะทำงานที่เป็นผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ร่วมสนับสนุน ตรวจสอบ และพิจารณาให้ความเห็นต่อรายงานสถานการณ์มลพิษให้มีความถูกต้อง ครบถ้วน ก่อนเสนอคณะกรรมการควบคุมมลพิษเพื่อพิจารณา และเสนอคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเพื่อทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณะ

เวลา : เผยแพร่รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยประจำปีได้รวดเร็วขึ้น

คุณภาพ : ความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อการนำเสนอข้อมูลที่ครบถ้วน เข้าใจง่าย รูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ และนำเสนอข้อมูลได้รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ โดยมีความพึงพอใจไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๘๐

กิจกรรม : การปรับปรุงองค์ประกอบคณะทำงานจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย โดยเพิ่มผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคร่วมเป็นคณะทำงาน และปรับรูปแบบการจัดประชุมโดยใช้ผ่านระบบวีดิทัศน์ทางไกล (Video Conference) เพื่อความสะดวกและลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของคณะทำงาน

คณะทำงานชุดเดิม	คณะทำงานชุดใหม่
อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ	อธิบดีกรมควบคุมมลพิษ
	รองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษที่ได้รับมอบหมาย (เพิ่มเติม)
ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม	ผู้แทนกรมโรงงานอุตสาหกรรม
ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร
ผู้แทนกรมอนามัย	ผู้แทนกรมอนามัย
ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง	ผู้แทนกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล	ผู้แทนกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
ผู้แทนกองกฎหมาย กรมควบคุมมลพิษ	ผู้แทนกองกฎหมาย กรมควบคุมมลพิษ
ผู้แทนกองจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ	ผู้แทนกองจัดการกากของเสียและสารอันตราย กรมควบคุมมลพิษ
ผู้แทนกองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ	ผู้แทนกองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ
ผู้แทนกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ	ผู้แทนกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ
	ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑ กรมควบคุมมลพิษ (เพิ่มเติม)

คณะทำงานชุดเดิม	คณะทำงานชุดใหม่
	ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๖ กรมควบคุมมลพิษ (เพิ่มเติม)
	ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๒ กรมควบคุมมลพิษ (เพิ่มเติม)
	ผู้แทนสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๑๖ กรมควบคุมมลพิษ (เพิ่มเติม)
ผู้แทนกองตรวจมลพิษ กรมควบคุมมลพิษ	ผู้แทนกองตรวจมลพิษ กรมควบคุมมลพิษ
ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมควบคุมมลพิษ	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมควบคุมมลพิษ
ผู้อำนวยการส่วนติดตามและประเมินผล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมควบคุมมลพิษ	ผู้อำนวยการส่วนติดตามและประเมินผล กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมควบคุมมลพิษ

๘. ระบบติดตามประเมินผล

กองยุทธศาสตร์และแผนงานเป็นผู้รับผิดชอบในการติดตามประเมินผลการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษฯ ปีละ ๑ ครั้ง โดยจะวัดความพึงพอใจของผู้รับบริการ ผ่านแบบสอบถามการประเมินความพึงพอใจ เพื่อนำข้อมูลผลการประเมินความพึงพอใจมาใช้ในการปรับปรุงการจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษฯ ในปีต่อไป